

ข้าวเหนียวกับแดนพุทธอุบัติภูมิ

โดยอาตม ศิโรศิริ

ข้าวเหนียวมาในพระไตรปิฎกหลายแห่ง เช่น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ สุตตันตปิฎกที่ ๒๑ ขุททกนิกาย มหานิทเทส

[๑๖] คำว่า ไร่นา ที่ดิน เงิน มีความว่า ไร่นา คือ ไร่ข้าวสาลี ไร่ข้าวเจ้า ไร่ถั่วเขียว ไร่ถั่วรามา
ไร่ข้าวเหนียว ไร่ข้าวละมาน ไร่เงาะ...

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๐ สุตตันตปิฎกที่ ๒๒ ขุททกนิกาย จุฬนิกาย

...ธัญชาติ. ข้าวสาลี ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวฟ่าง ลูกเดือย หญ้ากึ่งแก่ ชื่อว่าของที่กินก่อน.
เครื่องแกงชื่อว่าของที่กินทีหลัง...

อรรถกถาวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ทุติยภาค

...ขนมกุมมาส ที่เขาทำจากจำพวก ข้าวเหนียว ชื่อว่า ขนมสด.....ขนมแห้งที่เขาทำจากจำพวก
ข้าวสาลี ข้าวเจ้า และข้าวเหนียว ชื่อว่า สัตต...

จากหลักฐานเหล่านี้ แสดงว่าหลาย ๆ เมืองในชมพูทวีปในสมัยพุทธกาล มีนาข้าวเหนียว มีการ
บริโภคข้าวเหนียว และทำขนมต่างๆ หลายชนิดจากข้าวเหนียว

วินัยปิฎกเล่มที่ ๒ มหาวิภังค์ ทุติยภาค

[๓๕๗] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ โฆสิตาราม เขตพระนครโกสัมพี. ครั้ง
นั้น มหาอำมาตย์อุปัฏฐากของท่านพระฉันทะสร้างวิหารถวายท่านพระฉันทะ แต่ท่านพระฉันทะสั่งให้
มุงให้โอบกลาบวิหารที่ทำสำเร็จแล้วบ่อยครั้ง. วิหารหนักเกินไป ได้ทะลายลงมา. จึงท่านพระฉันทะมัว
สาละวนเก็บรวบรวมหญ้าและไม้ ได้ทำนาข้าวเหนียวของพราหมณ์คนหนึ่งให้เสียหาย. พราหมณ์นั้นจึง
เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉน พระคุณเจ้าทั้งหลายจึงได้ทำนาข้าวเหนียวของข้าพเจ้าให้เสียหาย?
ภิกษุทั้งหลาย ได้ยินพราหมณ์นั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาผู้ที่มักน้อย ... ต่างก็เพ่งโทษตี
เตียน โพนทะนาว่า ไฉน ท่านพระฉันทะจึงได้ให้มุงให้โอบกลาบวิหารที่ทำสำเร็จแล้วบ่อยครั้งเล่า? วิหาร
หนักเกินไป ได้ทะลายลงมา. แล้วกราบทูลเนื้อความนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า.....

พระบัญญัติ : หนึ่ง ภิกษุผู้ให้ทำซึ่งวิหารใหญ่ จะวางเช็ดหน้าเพียงไรแต่กรอบแห่งประตู จะบริกรรม

ช้องหน้าต่าง พึงยืนในที่ปราศจากของสดเขียว อำนวนให้พอกได้ ๒-๓ ชั้น ถ้าเธออำนวน
ยิ่งกว่านั้น แม้อันในที่ปราศจากของสดเขียว ก็เป็นปาจิตติย์.

วินัยปิฎกเล่มที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

[๑๗๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้งนั้น พรหมณ์คนหนึ่งมีนาข้าวเหนียวอยู่ใกล้ที่ฟ้านักของภิกษุณี ภิกษุณีทั้งหลายเทอจจาละบ้าง ปัสสาวะบ้าง หยากเยื่อบ้าง ของเป็นเดนบ้าง ทิ้งลงในนา จึงพรหมณ์นั้นฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ทำนาข้าวเหนียวของข้าพเจ้าให้เสียหายเล่า ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินพรหมณ์นั้นฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย ต่างก็ฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้เทอจจาละบ้าง ปัสสาวะบ้าง หยากเยื่อบ้าง ของเป็นเดนบ้าง ลงในของเขียวสดเล่า ....กราบทูลเนื้อความนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า.....

พระบัญญัติ : หนึ่ง ภิกษุณีใด เท หรือให้เท ซึ่งอุจจาระก็ดี ปัสสาวะก็ดี หยากเยื่อก็ดี ของเป็นเดนก็ดี ลงในของเขียวสด เป็นปาจิตตีย์.

จากหลักฐานดังกล่าวแสดงว่า เมืองโกสัมพี และเมืองสาวัตถี ทำนาข้าวเหนียว

พระวินัยปิฎก เล่มที่ ๒

สักกัจจวรรค สิกขาบทที่ ๕

[๘๓๕] สาวัตถีนีทาน(เหตุเกิดที่เมืองสาวัตถี). ครั้งนั้น พระฉัพพัคคีย์ทำคำข้าวใหญ่ ...

พระบัญญัติ : ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ทำคำข้าวใหญ่นัก.

สิกขาบทวิภังค์ : อันภิกษุผู้ฉันอาหารไม่พึงทำคำข้าวใหญ่เกินไป ภิกษุใดอาศัยความไม่เอื้อเพื่อทำคำข้าวใหญ่ ต้องอาบัติทุกกฏ.

สักกัจจวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

[๘๔๐] สาวัตถีนีทาน. ครั้งนั้น พระฉัพพัคคีย์ฉันข้าวทำคำข้าวยาว ...

พระบัญญัติ : ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักทำคำข้าวให้กลมกล่อม.

สิกขาบทวิภังค์ : อันภิกษุผู้ฉันอาหารพึงทำคำข้าวให้กลมกล่อม ภิกษุใดอาศัยความไม่เอื้อเพื่อทำคำข้าวยาว ต้องอาบัติทุกกฏ.

กพพวรรค สิกขาบทที่ ๔

[๘๔๔] สาวัตถีนีทาน. ครั้งนั้น พระฉัพพัคคีย์ฉันอาหารโยนคำข้าว ...

พระบัญญัติ : ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉนึนเดาะคำข้าว.

สิกขาบทวิภังค์ : อันภิกษุผู้ฉันอาหารไม่พึงฉนึนเดาะคำข้าว ภิกษุใดอาศัยความไม่เอื้อเพื่อฉนึนเดาะคำข้าว ต้องอาบัติทุกกฏ.

กพพวรรค ลิกขาบทที่ ๕

[๘๔๕] **สาวัดถีนิกาน.** ครั้งนั้น พระฉัพพัคคีย์ฉันอาหารกัศำข้าว ...

พระบัญญัติ : ภิกษุพึงทำการศึกษาว่า เราจักไม่ฉันกัศำข้าว.

ลิกขาบทวิภังค์ : อันภิกษุผู้ฉันอาหารไม่พึงฉันกัศำข้าว ภิกษุใดอาศัยความไม่เอื้อเพื่อฉันอาหารกัศำข้าว ต้องอาบัติทุกกฏ.

วินัยปิฎกเล่มที่ ๘

[๒๑๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเพื่อฉัน **เคาะกำข้าว** ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัดถิ.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ค. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ด. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ฉัน **เคาะกำข้าว**. (ลิกขาบทอื่น ๆ ก็มีถามตอบลักษณะเดียวกัน)

คำว่า “**กำข้าว**” ในลิกขาบทเหล่านี้ ต้องเป็นข้าวเหนียวเท่านั้นจึงจะสามารถปั้นเป็นก้อน แล้วนำมาโยน เคาะเล่นได้ จึงเห็นว่าเป็นข้าวเหนียวแน่นอน อนึ่งลิกขาบทเหล่านี้ มีเหตุเกิด ที่เมืองสาวัดถิ บัญญัติขึ้นที่เมืองสาวัดถิ แสดงว่าเมืองสาวัดถิบริโกลข้าวเหนียว และจากหลักฐานที่อ้างถึงก่อนหน้านี้ เมืองสาวัดถิทำนาข้าวเหนียว จะเห็นได้ว่าข้อมูลทั้งหมดตรงกัน จึงสรุปได้ว่า เมืองสาวัดถิทำนาข้าวเหนียว **ชาวเมืองสาวัดถิ บริโกลข้าวเหนียว**
